

й продовжують виховувати читачів. Хіба це не започаткувало шлях країни до омріяної волі? Хіба не можна вважати внеском у визволення народу не тільки з кріпацького, а й всякого іншого рабства показ Гоголем альтернативного вибору сенсу життя, який він пропонує зробити читачам українських повістей?

Крім того, за умов жорстокого національно-колоніального гніту царату багато українських письменників були двомовними: Т.Шевченко, І.Франко, Марко Вовчок та інші. Молодий Гоголь вперше з українською дотепністю розповів світу про українців як про давній європейський народ. Його ранні повісті циклу “Вечори на хуторі поблизу Диканьки” були розраховані, у першу чергу, на російськомовного читача. Можна сказати, що він відкрив для нього якусь незбагненну Україну.

Гоголь любив, знав, володів і навіть думав рідною мовою. Спілкувався з Адамом Міцкевичем, професором Київського університету М.Максимовичем тільки українською. У своїх творах він завжди торкався питання трагічної долі нашої мови, яку назвав руською, козацькою та “мовою душі”.

Особливо припадають до душі ліричні відступи у творах Гоголя. Здається, наче автор на хвилинку залишив своїх героїв на самоті й живим схвильованим голосом звертається до читача, чекає відповіді від нас. Згадаймо тільки прекрасні описи українських ночей: “Чи знаєте ви українську ніч? О, ви не знаєте української ночі! Пригляньтесь до неї. З середини неба дивиться місяць. Безмежне склепіння небесне розійшлося, розширилось іще безмежніш. Горить і дише воно. Земля вся у срібному світлі, а дивне повітря віє і теплом, і прохолодою, і дише млостю, і розливає океан пахоців! Божественна ніч! Чарівлива ніч!..” [3, с. 59]. Це роздуми автора, сповнені мудрості, дотепності, душевних переживань. У них відчувається палка любов Миколи Васильовича до рідної природи. Разом з тим описи природи мають велике ідейне навантаження. У творах втілюються ідеї про волю, широту козацької натури, боротьбу за незалежність. Образи степу, Дніпра і Дністра стали символами свободи та бурхливої історії України. Гоголь у повісті “Тарас Бульба” виступає як глибокий знавець природи рідного краю. Він захоплено змальовує краєвиди України. Мабуть, жоден письменник не здатен перевершити Гоголя і як майстра пейзажу.

Використовуючи традиції фольклору, Гоголь одухотворює природу, надає їй значення животворної сили. Письменник широко застосовує у своїх описах метафори, епітети, порівняння, гіперболи та інші засоби. Природа у Гоголя – приклад вільного і гармонійного життя, символ могутності й нездоланності вічного природного начала, взірць для наслідування.

Висновки. Таким чином, від початку своєї літературної діяльності й до останнього рядка Микола Васильович Гоголь служив своїй Вітчизні й зблизька, й здалеку. Найвизначнішим досягненням Гоголя-патріота вважаємо його внесок у формування українського менталітету. Мотивом всієї його творчості було дослідження душі. У своїх земляків він заронив зерна мрії про незалежну державу, які дали паростки майже через два століття.

Ми вважаємо доведеним факт, що Микола Гоголь – це духовний лідер українського народу та найяскравіший приклад нашого національного духу, якого слід ставити поряд із Тарасом Шевченком. Безумовно, він заслуговує називатись одним із великих українців.

Література

1. Вересаєв В.В. Гоголь в жизни: Сист. свод подлин. Свидетельств современников / [Предисл. Ю.Манна; коммент. Э.Безносова]. – Х.: Прапор, 1990. – 680 с.
2. Вінок М.В. Гоголю: Гоголь і час: [Збірник / Упоряд. В.В.Сосідко]. – Х.: Прапор, 1989. – 252 с., [8] арк. іл.
3. Гоголь М.В. Вечори на хуторі біля Диканьки. – К.: Дніпро, 1975. – 200 с.
4. Гоголь М.В. Вибрані твори. – К.: Держлітвидав, 1948. – 516 с.
5. Зарубіжна література. За ред. І.Мойсеїва – 2008. – №22-24 (566-568). – 64с.
6. Попович М.В. Микола Гоголь: Роман-есе. – К.: Молодь, 1989. – 208 с.: фотоіл.

Руднік Г.О.

Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Пасічник О.В.

Людина в життєвих випробуваннях (за романом Данієля Дефо “Робінзон Крузо”)

Постановка проблеми. Данієль Дефо – відомий англійський письменник, який представляє просвітницький реалізм. Літературознавці вважають його зачинателем реалістичного роману. Цей

письменник заклав засади різних видів цього жанру, серед яких пригодницький та роман-подорож. Даніель Дефо у своїй творчості зображав реальне життя “природної людини”. Велику увагу приділяв впливу на неї соціальних обставин, а також цікавився проблемами моралі, виховання, місця особистості в суспільстві того часу. У першу чергу, ми знаємо англійського письменника як автора книги “Робінзон Крузо”. Сюжет роману – це боротьба ізольованої від суспільства людини, яка виживає завдяки праці і розуму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даніель Дефо започаткував один із різновидів пригодницької літератури – робінзонаду. Нам відомі численні переробки, наслідування та перекази роману “Робінзон Крузо”. Серед них – українською мовою Бориса Грінченка, англійською – Вільяма Голдінга, а Тарас Шевченко, захоплюючись романом, створив малюнок “Робінзон Крузо”. Роман “Робінзон Крузо” відкрив цілу серію “робінзонад”. Традиції Дефо розвиваються у таких творах, як “Острів Фельзенбург” Й.Шнабеля (1751), “Новий Робінзон” Й.Т.Кампе (1779), “Швейцарський Робінзон” Й.Р.Вісса (1812 – 1827), “Відлюдник Тихого океану” Ж. Псішарі (1824), “Мауглі” Р.Кіплінга (1894 – 1895), “Російський Робінзон” С.Турбіна (1879) та ін. Представники сучасної літератури теж звертаються до цього жанру. Так, російська письменниця Л.Петрушевська у повісті “Нові робінзони” (1991) засобами постмодернізму показала трагічну долю людини, котра зазнала відчуження внаслідок абсурдної та аморальної цивілізації кінця ХХ століття.

Мета статті – показати силу духу людини у життєвих випробуваннях за романом Даніеля Дефо “Робінзон Крузо”.

Виклад основного матеріалу. У 1719 році Даніель Дефо пише роман, повна назва якого звучить так: “Життя й надзвичайні та дивовижні пригоди Робінзона Крузо, моряка з Йорка, що прожив двадцять вісім років у цілковитій самотності на безлюдному острові біля американського узбережжя, недалеко від гирла річки Оріноко, опинившись на березі після аварії корабля, під час якої загинув весь екіпаж, крім нього, з додатком розповіді про не менш дивовижний спосіб, яким його врешті-решт визволили пірати. Писано ним самим”. Її можна вважати коротким викладом змісту твору. В основу сюжету роману Даніеля Дефо “Робінзон Крузо” покладена реальна історія. Крім того, розповідь у творі ведеться від імені Робінзона: “С самого раннього дитинства я більше всего на свете любил море. Я завидовал каждому матросу, отправлявшемуся в дальнее плавание. По целым часам я простаивал на морском берегу и не отрывая глаз рассматривал корабли, проходившие мимо” [2, с. 9].

Просто та довірливо розповідає герой про свої пригоди. Все це створює ілюзію достовірності, тому сила впливу роману на читача – у правдоподібності. Разом із Робінзоном Крузо ми переживаємо всі його життєві випробування.

У центрі уваги Даніеля Дефо – людина, яка опиняється на безлюдному острові, потрапивши на який вона не занепадає духом і не скоряється важким обставинам. Робінзон Крузо починає складну боротьбу за своє життя. З нею пов’язані 28 років перебування його на безлюдному острові. Робінзон не лякається, в першу чергу, самотності та тих випробувань, які випали на його долю. Він вивчає острів, на якому опинився, приймає та здійснює цілком практичні рішення:

“Итак, прежде всего я сделал стол и стул. Я употребил на это короткие доски, взятыя с корабля. Затем я натесал длинных досок своим первобытным способом и приладил в моём погребѣ несколько полок, одну над другою, фута по полтора шириной. Я сложил на них инструменты, гвозди, обломки железа и прочую мелочь – словом, разложил всё по местам, чтобы, когда понадобится, я мог легко найти каждую вещь.

Кроме того, я вбил в стену моего погреба колышки и развесил на них ружья, пистолеты и прочие вещи.

Кто увидѣл бы после этого мою пещеру, наверное принял бы её за склад всевозможных хозяйственных принадлежностей. И для меня было истинным удовольствием заглядывать на этот склад – так много было там добра, в таком порядке были разложены и развешены все вещи, и каждая мелочь была у меня под рукой.

С этих-то пор я и начал вести свой дневник, записывая всё, что я сделал в течение дня” [2, с. 71].

Даніель Дефо відтворює щоденну боротьбу героя за існування, детально при тому описуючи всі здобутки Робінзона, зокрема у влаштуванні життя на безлюдному острові. Робінзон Крузо багато працює. Ми переконані, що всі життєві випробування герой подолав завдяки, в першу чергу, своєму розуму, наполегливості і праці:

“Можно себе представить, какого труда мне стоило свалить это громадное дерево!

Двадцать дней я рубил самый ствол, заходя, то с одного, то с другого боку, да ещё четырнадцать дней мне понадобилось, чтобы обрубить боковые сучья и отделить огромную, развесистую вершину. Целый месяц я обдѣлывал мою колоду снаружи, стараясь вытесать хоть некоторое подобие кия, потому что без кия пирога не могла бы держаться на воде прямо. А три месяца ушло ещё на то, чтобы выдолбить её внутри. На этот раз я обошёлся без огня: всю эту огромную работу я сделал молотком и долотом. Наконец у меня

вышла отличная пирога, такая большая, что смело могла поднять двадцать пять человек, а следовательно, и меня со всем моим грузом.

Я был в восторге от своего произведения: никогда в жизни не видал я такой большой лодки из цельного дерева. Зато и дорого же она мне обоилась. Сколько раз пришлось мне, изнемогая от усталости, ударять по этому дереву топором” [2, с. 115].

На безлюдному острові Робінзон Крузо став зовсім іншою людиною. Він переміг свої негативні звички, а також страх, сумніви, відчай. Ось чому відтепер ми вважаємо його Людиною з великої літери.

Висновки. Даніель Дефо в образі Робінзона Крузо втілює просвітницькі ідеї діяльного ставлення до життя, пошуків шляхів його вдосконалення, перетворення. Робінзон також втілює просвітницькі уявлення про “природну людину” в її взаємовідносинах з природою. На думку літературознавців, у романі Данієля Дефо вперше розвивається тема творчої праці, яка допомогла Робінзону залишитися людиною. Твір англійського письменника “Робінзон Крузо” розповідає читачеві про духовний шлях людини, про те, як вона змінюється внутрішньо і переоцінює свої погляди на життя, при тому шукаючи вищий сенс людського буття.

Література

1. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII – XVIII століть: Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2003. – 224 с.
2. Жизнь и удивительные приключения морехода Робинзона Крузо / Перекл. с англ. и предисл. К.Чуковского; Рис. Ж.Гранвиля. – Переизд. – М.: Дет. лит., 1985. – 270 с., ил. – (Школьная б-ка).
3. Зарубіжна література: Підруч. для 6 кл. загальноосв. навч. закл./ Надія Півнюк, Олена Чепурко, Наталя Гребницька. – К.: Освіта, 2006. – 256 с.
4. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Т. 1: А-К/ За ред. Н.Михальської та Б.Щавурського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 824 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром’як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ. “Академія”, 1997. – 752 с.

Сасенко Є.В.

*Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. н, доц. Кравченко В.Л.*

Концептуальні метафори у представленні концепту МРІЯ в англomовному дискурсі

На сучасному етапі розвитку когнітивної науки особливу увагу дослідників привертає сфера когнітивної семантики, оскільки проблема усвідомлення інформації, що поступає до мозку людини ззовні, залишається досить **актуальною** [2, с. 146].

Когнітивна семантика є визначеною теорією значення, специфіка якої полягає в тому, що в ній вагоме місце відводиться людині, як спостерігачу. Суб’єкту, носію когніції приписується активна роль у формуванні значень мовних одиниць: людина формує значення, а не отримує їх у готовому вигляді, а також займає активну роль у виборі мовних засобів для опису тієї чи іншої ситуації, і в розумінні мотивів цього вибору [1, с. 10-12].

Процес концептуалізації спрямований на виділення мінімальних змістовних одиниць людського досвіду, структур знання; він є причиною виникнення певних уявлень про світ у вигляді **концептів**: концептуальних структур або “фіксованих у свідомості людини смислів” [там само, с. 22].

Мета полягає у виявленні засобів репрезентації концепту МРІЯ в англomовному дискурсі, розглянутих в аспекті їх семантико-когнітивних особливостей. Слід зазначити, що цей концепт не досліджувався на матеріалі англійської мови, лише було звернення до цього концепту при розкритті його репрезентації в російській концептосфері [4].

Окрім номінативної й експресивно-оцінювальної, метафора виконує в мові концептуальну функцію, яка базується на спроможності формувати нові концепти, виходячи з вже сформованих понять. Метафора виконує концептуальну роль при визначенні непередметних сутностей в науковій, суспільно-політичній і побутовій сферах.

Концептуальні метафори забезпечують можливість осмислення недискретних феноменів (праці, інфляції, політики й т.п.) у термінах дискретних сутностей або речовин [5, с. 46 і далі]. Відповідно до теорії концептуальної метафори, перенесенню піддається не ізольована назва (із властивим їй прямим номінативним значенням), а цілісна концептуальна структура (схема, фрейм,